МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії

Олег ГРИГОР

_____

«_14_» _04_ 2024 р.

ПРОГРАМА

співбесіди

з географії

Черкаси 2024

1 ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ

Програма вступних випробувань складена відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2024 році, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 266 від 06 березня 2024 року, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 березня 2024 року за № 379/41724 (зі змінами) (далі – Порядок).

1.1 ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

До участі у конкурсі щодо зарахування на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра згідно переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 (зі змінами), допускаються особи, що мають повну середню освіту.

Вступник має виявити базові знання з теорії та практики дисциплін, що виносяться на вступне випробування.

1.2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ СПІВБЕСІДИ

Мета співбесіди: оцінити рівень знань з географії вступників для навчання у закладі вищої освіти.

Завдання співбесіди:

- визначити рівень набутих знань і вмінь з географії;
- оцінити сформованість комплексного, просторового, соціально орієнтованого уявлення про Землю на основі краєзнавчого, регіонального та планетарного підходів;
- встановити здатність застосовувати географічні знання та набуті вміння для аналізу природних, суспільних і господарських процесів, подій, явищ;
- встановити ступінь сформованості географічних компетенцій, географічної культури.

1.3 ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН ТА РОЗДІЛІВ З НИХ, ЯКІ ВИНОСЯТЬСЯ НА СПІВБЕСІДУ

На співбесіду виносяться питання з навчальних програм наступних розділів дисципліни: «Загальна географія», «Географія материків і океанів», «Географія України», «Економічна і соціальна географія світу»

Перелік тем з навчальної дисципліни, що виносяться на співбесіду:

1.3.1 Загальна географія

1. Географія як наука, розвиток географічних досліджень
2. Земля в космічному просторі
3. Способи зображення Землі
4 Географічна оболонка та її складові

1.3.2. Географія материків і океанів

1. Материки
2. Океани

1.3.3. Географія України

1 Україна та її географічні дослідження
2 Природні умови і ресурси України
3 Природні комплекси України
4 Використання природних умов і ресурсів та їх охорона
5 Населення України
6 Господарство України
7 Економіко-географічні райони України

1.3.4. Економічна і соціальна географія світу

1. Сучасна політична карта світу
2. Населення
3. Географія світових природних ресурсів
4. Світове господарство
5. Глобальні проблеми людства
6. Регіони та країни світу

Перелік розділів дисципліни, яка виноситься на співбесіду

№ п/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні уміння та способи навчальної діяльності
		1. Загальна географія	
1.1	Географія як наука, розвиток географічних досліджень	Об'єкт та предмет вивчення географії. Місце географічних дисциплін у системі наук. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. Сучасні географічні дослідження та їх значення	**Знати** об'єкт та предмет вивчення географії, місце географічних дисциплін у системі наук. **Розрізняти** методи географічних досліджень. **Порівнювати** та виділяти відмінності між джерелами географічних знань. **Аналізувати** географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. **Оцінювати** значення географічних відкриттів і досліджень у минулому і тепер.
1.2	Земля в космічному просторі	Земля серед космічних тіл у Всесвіті та Сонячній системі. Вплив космічних тіл на природні процеси на Землі. Розвиток уявлень про форму та розміри Землі. Види руху Землі та їх наслідки. Тропіки, полярні кола. Місцевий час, годинні пояси, київський час, літній час.	**Знати** форму та розміри, гіпотези походження Землі. **Розрізняти** дослідження людиною Космосу та космічні дослідження Землі. **Встановлювати** розташування Землі серед космічних тіл у Всесвіті та Сонячній системі; вплив енергетичних явищ Всесвіту на природні процеси Землі, причини виділення поясів освітлення. **Аналізувати** види руху Землі та їх наслідки,причини виділення на карті годинних поясів, лінії зміни дат, тропіків, полярних кіл. **Визначати** місцевий і поясний час.
1.3	Способи зображення Землі	Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта». Картографічні проекції та спотворення. Елементи	**Знати** елементи градусної сітки карти, класифікацію карт, способи орієнтування на місцевості та алгоритм виконання елементарної окомірної зйомки. **Розрізняти** зображення земної поверхні на малюнку, плані,

		градусної сітки. Легенда карт. Види масштабу. Класифікація карт. Визначення напрямків, географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Вимірювання відстаней на різних за масштабом картах. Орієнтування та зйомка місцевості. Значення карт у житті людини.	карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку, картографічні проекції та спотворення. **Користуватися** легендою карт, різними видами масштабу. **Визначати** на картах напрямки, географічні координати об'єктів, абсолютну та відносну висоту місцевості, глибину морів і океанів. **Вимірювати** відстані на картах. **Оцінювати** значення карт у житті і господарській діяльності людини.
1.4 Географічна оболонка та її складові			
1.4.1	Літосфера та рельєф	Внутрішня будова Землі. Поняття «літосфера», «літосферна плита». Внутрішні процеси в літосфері. Походження материків і океанів. Геологічне літочислення, геологічний вік. Типи земної кори та гірські породи і мінерали, що її складають. Корисні копалини. Вулкани та землетруси, райони їх поширення. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню. Форми земної поверхні: рівнини, гори і нагір'я. Особливості рельєфу річкових долин, озерних улоговин. Рельєф дна Світового океану. Острови та півострови. Розчленованість берегової лінії. Значення рельєфу в господарській діяльності людини.	**Знати** внутрішню будову Землі, особливості руху літосферних плит, будову материкової та океанічної земної кори. **Визначати** на карті сейсмічні пояси, різні форми поверхні суходолу та океанічного дна, їх географічне положення висоту і вік. **Пояснювати** вплив внутрішніх і зовнішніх процесів літосфери на формування рельєфу, закономірності розміщення родовищ корисних копалин. **Оцінювати** значення надр та рельєфу в житті та господарській діяльності людини, вплив на їх зміни.

1.4.2	Атмосфера та клімат	Поняття «атмосфера». Межі та будова атмосфери. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері і на земній поверхні. Теплові пояси. Тиск атмосфери і його вимірювання. Рух повітря. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони і антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Вода в атмосфері. Вологість повітря. Хмари. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Повітряні маси і атмосферні фронти. Поняття «клімат». Кліматичні пояси та області. Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до морів, рельєфу, антропогенного впливу. Погода, добові та сезонні коливання її метеоелементів. Спостереження за погодою та її прогнозування. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність	**Знати** будову і склад атмосфери, кліматотвірні чинники. **Пояснювати** дію кліматотвірних чинників на формування типів клімату в теплових поясах. **Розрізняти** компоненти погоди та клімату, закономірності розподілу температури, атмосферного тиску, й опадів на Землі; особливості атмосферної циркуляції та умови формування циклонів і антициклонів, постійні і сезонні вітри. **Аналізувати** взаємозв'язки між компонентами погоди та клімату та причини їх добових і річних змін, наслідки цих змін для природи і людини в різних кліматичних поясах та областях. **Прогнозувати** погоду за описом місцевих ознак. **Оцінювати** вплив господарської діяльності людини на атмосферу та наслідки зміни клімату.
1.4.3	Гідросфера та води Світового океану і суходолу	Поняття «гідросфера». Світовий кругообіг води. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Властивості води Світового океану та причини її неоднорідності. Водні маси. Рух води в Світовому океані. Морські течії. Підземні води. Характер залягання і властивості. Джерела. Річка та її частини. Річкові басейни. Живлення та режим річок. Озера, їх походження, властивості вод. Болота. Льодовики, багаторічна мерзлота. Штучні водойми. Використання Світового океану та вод суходолу у господарській діяльності людини.	**Знати** складові Світового океану та вод суходолу, властивості вод. **Визначати** за картою географічне положення водних об`єктів, падіння, похил, витрати води в річці. **Розрізняти** водні маси за їхніми характеристиками. **Аналізувати** схему світового кругообігу води, роль Світового океану у географічній оболонці; причини і наслідки рухів води в океані, річці, залежність напрямку і характеру течії річок від рельєфу, особливості живлення і режиму вод суходолу. **Оцінювати** роль води в природі і господарській діяльності людини, її вплив на зміни, що відбуваються в гідросфер.
1.4.4	Біосфера та ґрунти	Поняття «біосфера», її складові та межі. Походження та поширення життя на Землі.	**Знати** поняття «біосфера», «грунт», межі та складові біосфери.

		Ґрунти, їх властивості та відмінності. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Вплив біосфери на інші оболонки. Вплив людини на біосферу.	**Характеризувати** походження та поширення життя на Землі. **Порівнювати** закономірності поширення ґрунтів і живих організмів на Землі. **Оцінювати** вплив біосфери на інші оболонки, роль людини в біосфері.
1.4.5	Географічна оболонка Загальні закономірності природи Землі	Поняття «географічна оболонка». Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовин та енергії, ритмічність, комплексність. Зональні та азональні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людей.	**Знати** суттєві ознаки понять «географічна оболонка», «природний комплекс», «географічний пояс» «природна зона». **Розрізняти** характеристики просторової організації географічної оболонки, компонентний склад природного комплексу. **Виділяти** особливості географічних поясів і природних зон, висотних поясів. **Пояснювати** загальні закономірності географічної оболонки: зміну часу, поширення стійких та рухомих ділянок земної кори і відповідних їм форм рельєфу, кругообігу речовин і енергії, цілісності, ритмічності. **Аналізувати** взаємодію компонентів природи у природному комплексі на суходолі та в океані, наслідки взаємодії оболонок Землі. **Оцінювати** вплив загальних географічних закономірностей на життєдіяльність людини та людини на географічну оболонку.
2. Географія материків і океанів			
2.1	Материки	Поняття «материк» і «частина світу». Характеристика материків: Євразія, Північна Америка, Південна Америка, Африка, Австралія, Антарктида (за типовим планом: фізико-географічне положення; історія відкриття і дослідження; природні умови, природні ресурси та їх використання і охорона; великі природні регіони; населення і політична	**Знати** алгоритм характеристики географічного положення материків; приклади форм поверхні; типів клімату; внутрішніх вод; ґрунтів; рослинного та тваринного світу. **Визначати** за описом дослідження та освоєння частин світу, характерні риси природи материків, загальні риси населення, особливості розвитку господарства найбільших держав

		карта).	материків; за картою найбільші форми поверхні і корисні копалини, розміщення кліматичних поясів і областей на материках, розрізняти гідрологічні об'єкти **Порівнювати** природні зони. **Оцінювати** основні екологічні проблеми материків та шляхи їх вирішення.
2.2	Океани	Тихий, Атлантичний, Індійський, Північний Льодовий (фізико-географічне положення, дослідження, природні умови і ресурси, їх використання та охорона).	**Знати** географічне положення, характерні риси природи океанів, зміст їх географічних досліджень. **Визначати** особливості рельєфу дна та характерні риси клімату, морських течій океанів. Порівнювати властивості водних мас різних частин Світового океану. **Виділяти** своєрідність органічного світу, багатства океану, джерела й шляхи забруднення океанічних вод. **Оцінювати** значення океанів для господарської діяльності людини, екологічні проблеми та міжнародне співробітництво у їх вирішенні.
3. Географія України			
3.1 Україна та її географічні дослідження			
3.1.1	Географіч-не положення, формуван-ня території України Загальні відомості про Україну, географіч-не положення.	Формування території, сучасні розміри, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення, кордони. Місце України на політичній і економічній карті світу. Господарська оцінка економіко-географічного положення.	**Знати** розміри держави, країни з якими Україна має кордони, як формувалася територія України, причини територіальних змін України в минулому та сучасний адміністративно-територіальний устрій. **Аналізувати** фізико-географічне та економіко-географічне положення території України, його особливості в Європі і в світі. **Вміти** визначати координати крайніх точок, місцевий час в різних регіонах України, характеризувати поясний та літній час, узгоджувати київський час із часом в інших годинних поясах.
3.1.2	Географіч-ні		**Знати** видатних учених,

	досліджен-ня		дослідників території України. **Розрізняти** за характеристикою періоди географічного вивчення території України. **Аналізувати** роль географічних досліджень учених організацій, установ у пізнанні і розвитку власної держави та світу. **Оцінювати** джерела географічної інформації про Україну
3.2 Природні умови і ресурси України			
3.2.1	Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси	Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори. Тектонічна будова і тектонічні структури. Особливості геологічної будови території України. Геоморфологічна будова. Чинники виникнення несприятливих геологічних та геоморфологічних процесів та шляхи запобігання їм. Мінерально-сировинні ресурси. Закономірності поширення, характеристика і господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин.	**Знати** основні орографічні одиниці України: низовини, височини, гірські системи; найвищі точки рівнинної частини, Українських Карпат і Кримських гір, найбільші гірські перевали, найбільші родовища корисних копалин України та їх розміщення на карті. **Визначати** поняття «платформа», «щит», «плита», «область складчастості», взаємозв'язки між тектонічною будовою геологією, та рельєфом, закономірності поширення гірських порід. **Розрізняти** за характеристиками геохронологію розвитку природи, несприятливі орографічні процеси на території України, наслідки їхньої дії. **Аналізувати** тектонічну карту, умови утворення і закономірності поширення основних типів та дрібних форм рельєфу, приклади впливу господарської діяльності людини на рельєф . **Порівнювати** особливості природних умов території України в різні геологічні ери. **Визначати** господарське значення мінерально-сировинних ресурсів. **Висловлювати** судження про заходи щодо раціонального використання та охорону надр України.
3.2.2	Кліматичні умови та	Основні кліматотвірні чинники. Загальні риси клімату. Типи	**Знати** основні кліматотвірні чинники та кліматичні

	ресурси	повітряних мас. Розподіл температури повітря і опадів на території України. Основні кліматичні показники. Сезонні особливості клімату. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території країни, їх поширення. Кліматичні ресурси. Прогноз погоди. Синоптична карта.	показники. **Аналізувати** розподіл по території та річний хід кліматичних показників і кліматичних ресурсів України. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території країни, їх поширення. **Давати** господарську оцінку кліматичним умовам і ресурсам України.
3.2.3	Внутрішні води та водні ресурси	Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річкові басейни. Канали. Озера і водосховища. Підземні води. Болота, їх типи і поширення. Несприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водний баланс і водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони.	**Знати** основні річкові системи, найбільші озера, канали і водосховища на території України, їх розміщення на карті. **Розрізняти** за характеристиками гідрологічні особливості річок, озер, боліт, водосховищ та підземних вод України, ресурси та екологічні проблеми поверхневих і підземних вод. **Пояснювати** закономірності в розподілі поверхневих та підземних вод на території України, наслідки дії несприятливих процесів викликаних водними об'єктами в Україні та шляхи протистояння їм. **Встановлювати** зв`язок гідрологічного режиму водних об'єктів з кліматичними умовами, геологічною будовою та рельєфом. **Аналізувати** показники водних ресурсів на території країни. **Оцінювати** проблеми забруднення і раціонального використання водних ресурсів України.
3.2.4	Ґрунти, рослинний покрив, тваринний світ	Ґрунтовий покрив. Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів України. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси	**Знати** генетичні типи ґрунтів в межах України, найпоширеніші види рослин та тварин. **Розрізняти** основні чинники ґрунтоутворення, розподіл земельних ресурсів по території України; основні типи

		України. Охорона земельних ресурсів. Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності. Рослинні комплекси лісів, степів, луків. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Зелена книга України. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичний склад лісів, степів, луків, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення. Червона книга України.	рослинного покриву; видовий склад тварин, флористичні та фауністичні ресурси. **Оцінювати** земельні, рослинні і тваринні ресурси в Україні їх стан та використання.
3.3 Природні комплекси України			
3.3.1	Природно-територі-альні комплекси	Умови розвитку і характерні риси природних комплексів. Взаємодія чинників і компонентів ПТК. Ландшафти та їх класифікація. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення.	**Знати** одиниці фізико-географічного районування. **Розрізняти** особливості взаємодії компонентів природи у ландшафтах та їх класифікацію. **Аналізувати** схему фізико-географічного районування. **Оцінювати** наукове і практичне значення фізико-географічного районування території України.
3.3.2	Природні комплекси рівнин	Мішані ліси. Лісостеп. Степ. Господарська характеристика природних комплексів, проблеми використання й охорони.	**Знати** географічне положення і межі природних зон України, природоохоронні території в межах зон. **Розрізняти** особливості зон мішаних та широколистяних лісів, лісостепу і степу. **Аналізувати** взаємозв'язки між компонентами в межах кожної природної зони, розміщення їх на карті. **Порівнювати** зональні природні комплекси України за типовим планом. **Оцінювати** природно-ресурсний потенціал природних зон.
3.3.3	Гірські природні комплекси	Українські Карпати. Кримські гори. Господарська характеристика природних комплексів, проблеми	**Знати** географічне положення Українських Карпат і Кримських гір та їх природних областей. **Розрізняти** особливості гірських

		використання й охорони.	природних комплексів України за типовим планом. **Пояснювати** причини відмінностей природних умов двох гірських систем, прояв несприятливих процесів і явищ. **Аналізувати** вплив природних умов на господарювання в горах, роль гірських районів України як рекреаційних комплексів.
3.3.4	Природні комплекси морів.	Чорне море. Азовське море. Господарська характеристика природних комплексів, проблеми використання й охорони	**Знати** розміри, глибину, елементи берегової лінії морів, що омивають територію України. **Розрізняти** природні умови Чорного і Азовського морів за типовим планом. **Порівнювати** природні ресурси морів. **Оцінювати** стан природних ресурсів Чорного і Азовського морів, проблеми їх використання та збереження морських природних комплексів.
3.4 Використання природних умов і ресурсів та їх охорона			
3.4.1	Геоеколо-гічна ситуація	Геоекологічна ситуація. Основні забруднювачі навколишнього середовища. Вплив геоекологічної ситуації на населення.	**Знати** поняття «геоекологічна ситуація»,законодавчі акти що відображають екологічну ситуацію. **Аналізувати** зміну природних компонентів під впливом господарської діяльності людини та вплив геоекологічної ситуації на людину.
3.4.2	Викорис-тання й охорона природних умов і ресурсів.	Класифікація природних ресурсів. Природоохоронні заходи. Законодавчі акти про природно-заповідний фонд. Категорії природно-заповідного фонду. Природоохоронні комплекси. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища.	**Знати** класифікацію природних ресурсів. **Розрізняти** основні природно-заповідні об'єкти та їх територіальну структуру. **Аналізувати** зміст і організацію моніторингу навколишнього середовища. **Оцінювати** шляхи використання й охорони природних умов і ресурсів, створення національної екомережі.
3.5 Населення України			
3.5.1	Кількість, розміщення, статева і вікова	Заселення території України. Кількість, розміщення, статева і вікова структура населення.	**Знати** країни з найбільшою українською діаспорою. Характеризувати процес

	структури населення	Територіальні чинники розміщення та густоти населення. Природні й економічні умови, які впливають на основні показники розміщення населення. Природний рух населення. Демографічна ситуація. Поняття «депопуляція». Економічна криза і демографічна політика. Міграція населення, її види та причини. Українська діаспора та причини її виникнення	заселення території України у минулому. **Аналізувати** причини зміни кількості та нерівномірного розміщення населення в різні історичні періоди, міграції та їх види; карту густоти населення, діаграми статевої і вікової структури населення. **Визначати** зміст понять «природний приріст населення», «природний рух», «депопуляція», «еміграція», «імміграція», «діаспора». **Розраховувати** природний приріст,сальдо міграцій.
3.5.2	Національний та етнічний склад населення	Національний склад населення. Етнографічні групи. Регіональні відмінності духовної культури населення (мова, релігії, звичаї).	**Знати** етнографічні групи населення в Україні. **Визначати** на карті розміщення корінних народів та національних меншин. **Аналізувати** особливості національного складу населення в різних регіонах України
3.5.3	Система розселення населення	Система розселення населення. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності.	**Знати** зміст понять: «місто», «село», «агломерація», «урбанізація», «субурбанізація», «система розселення». **Розрізняти** системи розселення населення та функції міст. **Аналізувати** причини змін у системі розселення населення.
3.5.4	Трудові ресурси, зайнятість населення	Трудові ресурси. Зайнятість населення у сфері матеріального виробництва та невиробничій сфері. Проблеми зайнятості та її географічні аспекти	**Знати** зміст понять «трудові ресурси», «економічно активне населення», «безробіття». **Аналізувати** забезпеченість трудовими ресурсами різних регіонів України, їхній кількісний та якісний склад та структуру зайнятості. **Пояснювати** причини і наслідки безробіття. **Оцінювати** проблеми зайнятості населення в Україні.
3.6 Господарство України			
3.6.1	Загальна характер-	Поняття «господарство» і формування національного	**Знати** зміст понять «господарство», галузь»,

	ристика господарства, економічний потенціал	господарського комплексу. Основні риси структури господарства. Міжгалузеві комплекси. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації господарства.	«виробнича сфера», «невиробнича сфера», «міжгалузевий комплекс», «валовий внутрішній продукт», «валовий національний продукт», «національний доход». **Розрізняти** форми суспільної організації виробництва. **Визначати** галузеву і територіальну структуру господарства. **Аналізувати** показники економічного розвитку країни. **Оцінювати** зміни, що відбуваються в галузевій і територіальній структурі господарства України на сучасному етапі.
3.6.2	Промисловість	Загальна характеристика розвитку і розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості. **Паливна промисловість та електроенергетика.** Структура, місце і роль у господарському комплексі. Вугільна промисловість. Райони добування і використання вугілля, торфу. Проблеми і перспективи розвитку. Нафтова і газова промисловість. Основні райони нафто- і газовидобутку. Центри нафтопереробного виробництва. Електроенергетика, її структура, розвиток і розміщення основних типів електростанцій, ліній електропередач. Екологічні проблеми розвитку паливної промисловості та електроенергетики. **Металургійна промисловість**. Структура, місце і роль у господарстві. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Географія чорної металургії. Кольорова металургія. Основні галузі та їх розміщення.	**Знати** галузевий склад, структуру галузей , найбільші підприємства, їх типи і проблеми функціонування. **Визначати** сировинну базу, принципи та фактори розміщення галузей. **Аналізувати** статистичні дані розвитку галузей промисловості . Визначати за картою основні райони та найбільші центри галузей промисловості, схеми внутрішньогалузевих та міжгалузевих зв'язків . **Оцінювати**, користуючись конкретними даними, значення галузей в господарстві України, задоволенні матеріальних і духовних потреб населення, конкурентоспроможність на внутрішньому і світовому ринках, наслідки впливу промисловості на довкілля проблеми і перспективи розвитку.

		Проблеми і перспективи розвитку металургійної промисловості. **Машинобудівна та металообробна промисловість.** Значення, місце і роль у господарстві. Структура галузі і принципи розміщення окремих виробництв: важкого, сільськогосподарського, транспортного, електротехнічного та ін. Територіальна організація машинобудування. Проблеми і перспективи розвитку. **Хімічна промисловість.** Значення, місце і роль галузі. Сировинна база. Галузева структура хімічної промисловості. Географія окремих виробництв хімічної промисловості. Проблеми і перспективи розвитку. **Лісова промисловість.** Структура і значення. Лісове господарство (лісозаготівля). Деревообробка. Целюлозно-паперове та лісохімічне виробництво. Географія виробництв лісової промисловості, проблеми і перспективи розвитку. **Промисловість будівельних матеріалів.** Структура і значення. Чинники розвитку і розміщення. Географія цементного виробництва. **Легка промисловість. Художні промисли.** Структура, принципи розміщення і географія. Харчова промисловість. Галузева структура, особливості спеціалізації, принципи розміщення і географія. Проблеми і перспективи розвитку	
3.6.3	Сільське господарство	Роль, місце і значення сільського господарства. Структура галузі та його основні ланки. Земельний фонд. Рослинництво. Зернові	**Знати** галузеву і територіальну структуру сільського господарства України, проблеми галузі. **Визначати** особливості розвитку

		культури. Вирощування технічних культур, картоплі і овочів. Садівництво, ягідництво і виноградарство. Тваринництво. Агропромислові зони.	рослинництва і тваринництва. **Аналізувати** карту сільськогосподарської спеціалізації, статистичні дані щодо динаміки розвитку галузей рослинництва і тваринництва. **Оцінювати** причини і наслідки нестабільного розвитку сільськогосподарського виробництва.
3.6.4	Соціальна сфера	Галузева структура, значення. Сфера послуг. Структура галузі. Рекреаційно-туристське господарство. Територіальна організація. Проблеми і перспективи розвитку галузі.	**Знати** склад соціальної сфери. **Аналізувати** рівень розвитку окремих галузей соціальної сфери в різних областях України та їх проблеми. **Оцінювати** користуючись статистичними даними, вплив соціальної сфери на ефективність господарства та задоволення духовних і соціальних потреб населення.
3.6.5	Транспорт і зв'язок	Роль і значення транспорту. Основні види транспорту, їх характеристики, особливості розміщення. Економічні зв'язки України з країнами світу.	**Знати** основні види транспорту в Україні, зміст понять «транспортний вузол», «транспортний комплекс», «транспортний вузол», «вантажообіг», «пасажирообіг»; **Аналізувати** користуючись статистичними даними, техніко-економічні особливості різних видів транспорту. **Визначати** за картою розміщення основних транспортних вузлів і найбільших магістралей.
3.7 Економіко-географічні райони України			
3.7.1	Характе-ристика економіч-них районів	Географічний поділ праці й економічне районування. Донецький, Придніпровський, Північно-Східний, Столичний, Центральний, Причорноморський, Подільський, Північно-Західний, Карпатський райони (коротка економіко-географічна характеристика).	**Знати** зміст поняття „економічний район", економічні райони та їх склад. **Розрізняти** економічні райони по характеристиці за алгоритмом та їхньою спеціалізацією. **Аналізувати** причини і наслідки господарських відмінностей різних районів України.
4. Економічна і соціальна географія світу			
4.1	Сучасна політична карта світу	Етапи формування політичної карти світу. Типологія країн. Показники, які визначають рівень економічного розвитку	**Знати** зміст понять «країна», «держава», «залежна країна» та їх відмінності, етапи формування політичної карти світу,

		країн. Форми правління і адміністративно-територіальний устрій країн. Політична карта Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії і Океанії. Міжнародні організації.	розміщення на карті держав світу та їх столиць. **Розрізняти** основні форми державного устрою та правління країн світу, **Аналізувати** особливості сучасної соціально-економічної типології та регіонального поділу країн світу. **Оцінювати** політико-географічне положення країн, роль міжнародних організацій для узгодження діяльності громадських та державних структур різних країн.
4.2	Населення	Кількість населення світу і його динаміка. Природний рух населення та його відтворення. Демографічна політика. Статевий і віковий склад населення. Етнічний (національний) склад населення. Найчисленніші народи і мовні сім'ї. Релігії народів світу. Нерівномірність розміщення населення на Землі. Процеси урбанізації. Міське і сільське населення світу. Агломерації, мегалополіси. Міграційні процеси. Трудові ресурси та зайнятість населення в різних сферах господарства країн та регіонів світу.	**Знати** кількість населення світу і найбільших країн та його густоту в окремих регіонах, розміщення на карті найбільших мегалополісів світу. **Розрізняти** сутність понять «демографічна політика», «демографічний вибух», «псевдоурбанізація», «рурбанізація», «плем'я», «етнос», «нація», «народ», «народність». **Встановлювати** причини нерівномірного розміщення населення типи відтворення населення, особливості вікового та статевого складу населення, напрями основних міграційних потоків, структуру зайнятості населення та відмінність її за регіонами. **Порівнювати** структуру зайнятості населення в основних сферах господарства країн та регіонах світу. **Аналізувати** за діаграмами та картограмами демографічні показники населення світу, проблеми зайнятості.
4.3	Географія світових природних ресурсів	Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Природні ресурси світу: мінеральні, водні, земельні, лісові, рекреаційні, Світового океану. Ресурсозабезпеченість і	**Знати** класифікацію природних ресурсів. **Розрізняти** поняття «географічне середовище» та «навколишнє середовище», «антропосфера», «природокористування»,

		ресурсозбереження.	«ресурсозабезпеченість». **Аналізувати** співвідношення ресурсозабезпеченості в окремих регіонах та країнах світу.
4.4	Світове господарство	**Світове господарство.** Поняття «міжнародний географічний поділ праці», «світове господарство». Спеціалізація і кооперування, інтеграція країн світу. Світове господарство в період науково-технічної революції (НТР), основні риси НТР. Вплив НТР на галузеву структуру та розміщення господарства.. **Географія промисловості.** Структура промисловості. Світова паливно-енергетична система. Географія вугільної, нафтової і газової промисловості. Електроенергетика світу. Чорна і кольорова металургія, основні райони розміщення металургійного виробництва. Машинобудування, його структура і географія основних галузей. Хімічна промисловість, лісова і деревообробна, легка, харчова промисловість. **Географія сільського господарства.** Галузева структура. Особливості розміщення галузей рослинництва і тваринництва. **Географія транспорту.** Значення і місце в світовому господарстві. Розвиток та розміщення найважливіших видів транспорту: залізничного, автомобільного, водного, повітряного. **Міжнародні економічні зв'язки.** Суть та основні форми економічного співробітництва. Міжнародний туризм та його різновиди.	**Знати** етапи формування світового господарства, основні форми міжнародних економічних відносин. **Розрізняти** поняття «міжнародний географічний поділ праці», основні райони розміщення провідних галузей промисловості; головні сільськогосподарські райони світу, транспортну система світу. **Визначати** вплив НТР на галузеву структуру та територіальну організацію виробництва. **Аналізувати** розміщення провідних галузей промисловості світу; наслідки економічних відносин між країнами та групами країн світу. **Оцінювати** значення транспорту для розвитку світового господарства, сучасні тенденції розвитку світового господарства та взаємовідносини між країнами.
4.5	Глобальні проблеми людства	Виникнення і суть глобальних проблем людства. Найважливіші проблеми сучасності: демографічна, екологічна, енергетична,	**Знати** зміст поняття «глобальні проблеми людства». **Аналізувати** сутність, причини виникнення, особливості кожної з проблем та можливі шляхи їх

		продовольча, бідності, війни і миру, освоєння ресурсів, Світового океану та шляхи їх розв'язання. Прояв глобальних проблем в Україні.	розв'язання. **Оцінювати** наслідки прояву глобальних проблем на сучасному етапі розвитку суспільства, сталість розвитку (як стратегії людства XXI століття) в країнах з різним рівнем економіки.
4.6	Регіони та країни світу	Економіко- і соціально - географічна характеристика регіонів та окремих держав (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки;регіональні відмінності). **Загальна характеристика країн Європи.** Країни Західної Європи. Німеччина. Великобританія. Франція. Італія. Країни Центральної та Східної Європи. Польща, Білорусь, Росія. **Загальна характеристика країн Азії.** Японія. Індія. Китай. Туреччина. **Країни Америки.** США, Канада. Загальна характеристика країн Латинської Америки. **Загальна характеристика країн Африки.** **Загальна характеристика країн Австралії та Океанії.** Австралійський Союз.	**Знати** склад регіону, особливості розміщення та формування населення країн та регіонів, урбанізаційні процеси. **Визначати** галузеву структуру господарства країн певного регіону. **Розпізнавати** країни за характеристикою по типовому алгоритму комплексної економіко-географічну характеристику країн . **Робити** висновки про причини економічного розвитку або спаду різних регіонів та країн. **Оцінювати** значення зв'язків України з державами – сусідами

1.4 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Безуглий В.В. Географія: підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти / В.В. Безуглий, Г.О. Лисичарова, Київ: Генеза, 2018. 192 с.

2. Безуглий В.В. Географія: підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / Віталій Безуглий, Галина Лисичарова, Київ: Генеза, 2019. 176 с.

3. Войтко С.В., Гавриш О.А., Згуровський О.М., Нараєвський С.В. Економіка зарубіжних країн К. : Політехніка, 2017. 400 с.

4. Голіков А.П., Грицак Ю.П., Козаков Н.А. Географія світового господарства: навчальний посібник. К. : ЦНЛ, 2008. 212 с.

5. Дітчук І. Л., Заставецька О. В., Ткач Д.В. Географія України: Навч. посібник. - Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2006. 168 с

6. Довгань Г.Д., Сиротенко А.Й., Стадник О.Г. Країнознавство. Х. : Ранок - Веста, 2011. 480 с.

7. Довгань Г.Д. Соціально-економічна географія світу. 10 клас. Х.: Основа, 2017. 128 с.

8. Кобернік С.Г. Географія Підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. К.: Грамота, 2015. 288 с.

9. Кобернік С., Коваленко Р. Географія: Довідник для абітурієнтів та школярів. К. : Літера, 2009. 592 с.

10. Масляк П.О., Шищенко П.Г. Географія України: Підруч. для 8-9 кл. серед. шк. К.: Зодіак-ЕКО, 2004. 432 с.

11. Пестушенко В.Ю. Географія: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.Ю. Пестушенко, Г.Ш. Уварова, А.І. Довгань. Київ : Генеза, 2017. 272 с.

12. Пестушенко В.Ю. Географія: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.Ю. Пестушенко, Г.Ш. Уварова, А.І. Довгань. Київ : Генеза, 2016. 272 с.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО СПІВБЕСІДИ

Вимоги до співбесіди відповідають вимогам чинних навчальних програм згідно стандарту вищої освіти.

1. Вступне випробування у формі співбесіди з кожним абітурієнтом проводять не менше двох членів комісії.
2. Під час співбесіди екзаменатор записує питання і відмічає правильність відповідей в листку співбесіди, листок по закінченню співбесіди підписується вступником та екзаменаторами.
3. Співбесіда триває 1 астрономічну годину (60 хв.).
4. Структура білета складається з чотирьох завдань.

5. При виконанні завдання з розгорнутою відповіддю абітурієнт повинен навести в чистовику повне роз'яснення кожного завдання з обґрунтуванням усіх ключових моментів.

6. Правильність виконання завдань оцінюється відповідно до критеріїв оцінювання знань.

Екзаменатор не зобов'язаний читати розв'язання завдань, що наведені вступником в чернетці.

7. Співбесіда оцінюється за 100-бальною шкалою від 100 до 200 балів.

8. Особи, які набрали на вступних випробуваннях менше ніж 130 бали, позбавляються права участі в конкурсі за спеціальністю (освітньою програмою).

3 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

1. Результати співбесіди з географії оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів і є результатом додавання до 100 балів суми балів, отриманих за виконання кожного завдання.

За правильне і повне виконання одного завдання абітурієнт одержує 25 балів.

2. Оцінка за співбесіду виставляється як сума балів за кожне завдання.

3. Особи, які набрали на співбесіді менше ніж 130 бали, позбавляються права участі в конкурсі.

Голова предметної екзаменаційної комісії з географії — Леся ПЕТКОВА